

تحلیل اثر تعدیلی متغیرهای مالی بر رابطه بین رفتار مدیریت در ارائه سود و شاخص‌های حسابرسی: مطالعه‌ای بر روی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران

علی کیائی*، زهره حاجیها**، فاطمه گودرزی***

چکیده

هدف این پژوهش بررسی و تحلیل اثر تعدیلی متغیرهای مالی بر رابطه بین رفتار مدیریت در ارائه سود و شاخص‌های حسابرسی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است که به‌منظور انجام آن چهار فرضیه در نظر گرفته شد تا مشخص شود که آیا بین انتخاب حسابرس و تداوم انتخاب حسابرس با رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری وجود دارد؟ همچنین آیا متغیرهای مالی (افزایش منابع نقدی، بهبود بازدهی شرکت) بر رابطه بین انتخاب حسابرس و تداوم انتخاب حسابرس با رفتار مدیریت در ارائه سود تاثیر معناداری دارد؟ با توجه به فرضیه‌ها و قلمرو مکانی (که شامل شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است) و زمانی (سال ۱۳۸۵-۱۳۹۴)، اطلاعات با استفاده از داده‌های موجود در نرم‌افزار ره‌آورد نوین و بررسی گزارش‌ها و صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران از طریق مراجعه به وبگاه رسمی بورس اوراق بهادار تهران جمع‌آوری شد؛ نتایج تحقیق حاکی از این است که بین انتخاب حسابرس و رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری وجود ندارد؛ اما بین تداوم انتخاب حسابرس و رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری وجود دارد؛ همچنین بهبود بازدهی شرکت بر رابطه بین انتخاب و تداوم انتخاب حسابرس با رفتار مدیریت در ارائه سود تاثیر معناداری دارد.

کلیدواژه‌ها: شاخص‌های حسابرسی؛ رفتار مدیریت در ارائه سود؛ انتخاب حسابرس.

تاریخ ارسال مقاله: ۱۳۹۶/۰۲/۱۲، تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۰۳/۲۰

* دکتری حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شرق.

** دکتری حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شرق.

*** کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شرق (نویسنده مسئول).

۱. مقدمه

انتخاب روش‌های مختلف ارائه سود برآیند درجه‌ای از قابلیت انعطاف و اعمال نظری است که مدیران در گزارشگری مالی خود دارند. مدیران ممکن است از این قدرت برای مدیریت فرصت‌طلبانه سود یا انتقال اطلاعات محرمانه درباره عملکرد آتی شرکت استفاده نمایند. بیشتر پژوهشگران دریافته‌اند که مدیریت سود با انگیزه گمراه کردن استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی و یا انحراف از نتایج قراردادی که بستگی به سودهای حسابداری دارد، انجام می‌شود. مدیران شرکت‌های بزرگ‌تر مایل هستند روش‌های حسابداری را انتخاب کنند که سود را کمتر نشان می‌دهد؛ زیرا بدین‌وسیله هزینه‌های سیاسی خود را که در قالب مالیات است، کاهش می‌دهند. داروق و دیگران (۱۹۹۸)، معتقدند بین ساختار مالکیت و مدیریت سود رابطه وجود دارد. ساختار مالکیت نیز در شرکت‌های مختلف متفاوت است. در آمریکا بخش اعظم سهام شرکت‌ها متعلق به موسسه‌های مالی و شرکت‌های سرمایه‌گذاری است. شرکت‌های سرمایه‌گذاری و سرمایه‌گذاران جزء دارای افق سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت هستند؛ اما شرکت‌های هلدینگ دارای افق سرمایه‌گذاری بلندمدت هستند. آنها نتیجه گرفتند اگر سهامداران دارای افق سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت، سهامداری عمده یک شرکت را تشکیل دهند، احتمال انجام مدیریت سود در این شرکت‌ها زیاد است [۷].

بارتون و سمیکو (۲۰۰۲) و فرانکل و همکاران (۲۰۰۲) نیز به این نتیجه رسیدند که ساختار مالکیت بر مدیریت سود موثر است و انگیزه‌های قوی برای انجام آن است. در سال‌های اخیر بعد از تشکیل جامعه حسابداران رسمی، بحث متغیرهای مربوط به حسابرسی از جمله کیفیت حسابرسی، تغییر حسابرس و ... در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران به پدیده‌ای مرسوم تبدیل شده است. این موضوع می‌تواند قدرت حرفه‌ای و استقلال حسابرسی را تحت‌الشعاع قرار داده و پیامدهای نامطلوبی را به همراه داشته باشد. بحث کیفیت حسابرسی باعث می‌شود اعتماد سرمایه‌گذاران به اتکاپذیری صورت‌های مالی تحت‌تاثیر قرار گیرد. اگر کیفیت حسابرس با بار معنایی منفی، اخبار ناخوشایند و تردید نسبت به حسابرس همراه باشد، بحث کیفیت حسابرسی باعث می‌شود اعتماد سرمایه‌گذاران به اتکاپذیری صورت‌های مالی کاهش یابد [۱۰، ۴]. محاسبه سود خالص یک بنگاه اقتصادی متأثر از روش‌ها و برآوردهای حسابداری است. در نتیجه احتمال دستکاری سود توسط مدیریت وجود دارد. امکان استفاده از روش‌های گوناگون حسابداری موجب شده است که سود واقعی شرکت‌ها با سود گزارش شده در صورت‌های مالی تفاوت داشته باشد. حسابرسی یکی از ارکان اساسی فرآیند پاسخگویی است؛ زیرا پاسخگویی مستلزم وجود اطلاعات معتبر و قابل‌اتکا است و قابلیت اتکای اطلاعات مستلزم بررسی آنها توسط شخصی مستقل از تهیه‌کننده اطلاعات است.

یافته‌های تحقیقات گذشته مانند پژوهش کوتاری (۲۰۰۵) درباره کیفیت سود، حکایت از افزایش اعمال مدیریت سود و در نتیجه کاهش کیفیت گزارشگری مالی دارد [۱۷]. با در نظر گرفتن توضیحات فوق و اهمیت بحث مدیریت سود در شرکت‌ها، هدف اصلی این مطالعه بررسی و تحلیل اثر تعدیلی متغیرهای مالی بر رابطه بین رفتار مدیریت در ارائه سود و شاخص‌های حسابرسی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. سوالاتی که این مطالعه به دنبال پاسخگویی به آن می‌باشد این است که آیا بین انتخاب حسابرس و تداوم انتخاب حسابرس با رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری وجود دارد؟ همچنین آیا متغیرهای مالی (افزایش منابع نقدی، بهبود بازدهی شرکت) بر رابطه بین انتخاب حسابرس و تداوم انتخاب حسابرس با رفتار مدیریت در ارائه سود تاثیر معناداری دارد؟

۲. مبانی و چارچوب نظری پژوهش

پژوهش‌های خارجی. یافته‌های پژوهش چمبرز و پاین (۲۰۱۱) با عنوان «کیفیت حسابرسی و ارقام تعهدی غیرعادی» بیانگر این مطلب است که بین مقدار بازده عملیاتی مربوط به ارقام تعهدی غیرعادی و کیفیت حسابرسی رابطه منفی وجود دارد. آنها در پژوهش دیگری نیز به این نتیجه رسیدند که افزایش کیفیت حسابرسی و بکارگیری قانون ساربنز اکسلی منجر به افزایش قابلیت اتکای ارقام تعهدی در صورت‌های مالی می‌شود [۵].

آلستیر و دیگران (۲۰۱۱) در کانادا، به بررسی این موضوع پرداختند که آیا تفاوت شاخص‌های کیفیت حسابرسی در موسسه‌های بزرگ حسابرسی در مقابل موسسه‌های غیربزرگ به مشخصات واحد مورد رسیدگی مربوط می‌شود. یکی از شاخص‌های کیفیت حسابرسی که آنها در نظر گرفتند ارقام تعهدی غیرعادی واحد مورد رسیدگی بود. آنها دریافتند، تاثیرات موسسه‌های بزرگ حسابرسی بر ارقام تعهدی غیرعادی واحدهای مورد رسیدگی در مقایسه تاثیرات موسسه‌های غیربزرگ حسابرسی بر ارقام تعهدی غیرعادی واحد مورد رسیدگی تفاوت با اهمیتی ندارد [۱].

ایتون و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهشی دریافتند که کیفیت حسابرسی با جنسیت شرکای حسابرسی رابطه دارد. آنها کیفیت حسابرسی را از طریق ارقام تعهدی اختیاری (مدیریت سود) اندازه‌گیری نمودند. آنها نشان دادند شرکت‌هایی که توسط شریک زن، حسابرسی می‌شوند در مقایسه با سایر شرکت‌ها، مدیریت سود کمتری دارند؛ همچنین به این نتیجه رسیدند که در این گونه شرکت‌ها مدیریت سود از نوع حداکثرسازی و حداقل‌سازی سود کمتر از سایر شرکت‌ها است. آنها پیشنهاد می‌کنند که جنسیت شرکای حسابرسی عامل مهمی در تعیین کیفیت حسابرسی است [۱۲].

وافیس (۲۰۱۵) به بررسی تاثیر هیات مدیره در انتخاب حسابداران خارجی پرداخت و این گونه نتیجه‌گیری نمود که شاخص کارایی هیات مدیره، وضعیت هیات مدیره، مالکیت داخلی به‌طور مثبت و معناداری با تصمیمات هیات مدیره در انتخاب مدیران ارشد حسابداری شرکت رابطه دارد؛ همچنین محقق نشان داد که اندازه هیات مدیره به‌طور معناداری با دوره تصدی و گردش مدیران حسابداری خارج از سازمان رابطه دارند.

کامپریکس (۲۰۱۵) به بررسی این موضوع پرداختند که آیا اندازه حسابرس با اهمیت است یا خیر؟ محققان رابطه بین دستکاری سود و اندازه حسابرس را در شرکت‌های کوچک مورد بررسی قرار دادند. نتایج حاکی از این بود که شرکت‌های کوچک قابلیت کمتری برای فرصت‌های استفاده از اقلام تعهدی دارند. در هر صورت شواهدی مبینی بر رابطه بین شرکت‌های کوچک حسابرسی و فعالیت‌های واقعی دستکاری سود کشف نشد. نتایج این مطالعه کمک شایانی در رابطه با مبانی نظری مربوط به نقش اندازه شرکت‌های حسابرسی در کیفیت حسابرسی نمود [۲۴].

الزویی (۲۰۱۶) به بررسی رابطه کیفیت حسابرسی و مدیریت سود بر روی ۸۶ شرکت پذیرفته‌شده در بورس عمان در طی سال‌های ۲۰۰۷ الی ۲۰۱۰ پرداخت. نتایج مطالعه محقق حاکی از این بود که بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود یک رابطه منفی معناداری وجود دارد. محقق این گونه مطرح نمود که سطح مدیریت سود در شرکت‌ها در شرکت‌هایی که از خدمات حسابرسان مستقل استفاده می‌کنند کمتر از سایر شرکت‌ها است [۸].

ناگار و همکاران (۲۰۱۶)، در تحقیقی در حوزه مدیریت سود به بررسی راهبرد انتخابی مدیران در طی بحران مالی پرداختند و بیان کردند که در مراحل اولیه ورشکستگی، مدیریت سود از طریق کاهش هزینه‌های فروش، عمومی و اداری صورت می‌گیرد و در مراحل بحرانی کاهش مخارج تحقیق و توسعه، تغییر بازده خروجی، افزایش درآمد با ارائه تخفیف زیاد یا شرایط مطلوب اعتباری غیرمنتظره به مشتریان و فروش دارایی‌های غیرجاری صورت می‌گیرد [۲۱].

وان و همکاران (۲۰۱۶) به بررسی اثربخشی کمیته حسابرسی و هیات مدیره و مدیریت سود پرداختند. پژوهشگران با بررسی ۲۰۱ شرکت در طی سال‌های ۲۰۰۴ الی ۲۰۰۹ (در مجموع ۱۲۰۶ سال - شرکت) به بررسی موضوع پرداختند. در نهایت یافته‌ها حاکی از این است که اثربخشی هیات مدیره و حسابرسی به‌صورت مثبت بر روی مدیریت سود شرکت‌ها تاثیرگذار است؛ همچنین نتایج نشان داد که هر چه تعداد اعضای هیات مدیره بیشتر باشد این امر به‌صورت مستقیم بر روی مدیریت سود تاثیرگذار است [۲۶].

هاگوت و گاندیا (۲۰۱۶) به بررسی رابطه حسابرسی و مدیریت سود در شرکت‌های کوچک اسپانیا پرداختند. محققان به بررسی این موضوع پرداختند که اگر حسابرسان به‌صورت اختیاری و

یا اجباری انتخاب شوند آیا به بهبود کیفیت اطلاعات حسابداری از طریق مدیریت سود تأثیری می‌گذارند؟ در این مطالعه همچنین تفاوت بین حسابرسان اختیاری و انتخابی مورد بررسی قرار گرفت. محققان این‌گونه مطرح نمودند که پس از کنترل سایر ویژگی‌های تاثیرگذار بر روی مدیریت سود، شرکت‌هایی که توسط حسابرسان مستقل مورد حسابرسی قرار گرفته‌اند دارای سطح اقلام تعهدی کمتری هستند اما تفاوتی بین نوع حسابرسان مشاهده نشد [۱۱].

پژوهش‌های داخلی. نمازی و همکاران (۱۳۹۳) به بررسی رابطه بین ویژگی‌های هیئت مدیره و انتخاب حسابرس پرداختند. در این مطالعه ویژگی‌های هیئت مدیره از نظر درصد اعضای غیرموظف نسبت به کل اعضای هیئت مدیره، بالاترین مدرک تحصیلی اعضای هیئت مدیره، یکسانی مدیرعامل و رئیس هیئت مدیره و همچنین تغییر در اعضای هیئت مدره مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد که از بین ویژگی‌های هیئت مدیره تنها مدرک اعضای هیئت مدیره رابطه معناداری با انتخاب حسابرس دارد. بین سایر ویژگی‌های هیئت مدیره با انتخاب حسابرس رابطه معناداری مشاهده نشد [۲۲].

امینی (۱۳۹۳) به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر پایداری سود در میان شرکت‌های درمانده مالی نسبت به دیگر شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داد که اندازه‌ی حسابرس و تخصص حسابرس با پایداری سود ارتباط مثبت معناداری داشته است؛ اما تداوم تصدی حسابرس رابطه معناداری با پایداری سود نداشته است؛ همچنین نتایج نشان داد که شدت ارتباط بین کیفیت حسابرسی (اندازه و تخصص حسابرس) و پایداری سود در بین شرکت‌های درمانده‌ی مالی نسبت به شرکت‌های غیر درمانده‌ی مالی شدیدتر بوده است. پایان نیز چند پیشنهاد کاربردی و پژوهشی ارائه شده است [۲].

رحمانی (۱۳۹۳) به بررسی ارتباط بین مدیریت سود و نوع گزارش حسابرسی در شرکت‌های دارای بحران مالی و مقایسه نتیجه این ارتباط با شرکت‌های بدون بحران مالی پرداختند. داده‌های این پژوهش از شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار برای یک دوره پنج ساله ۱۳۸۷الی ۱۳۹۱ است. نتایج نشان داد که بین دو متغیر مدیریت سود و نوع گزارش حسابرس رابطه مثبتی وجود دارد یعنی با افزایش اقلام تعهدی اختیاری گزارش‌های حسابرسی بیشتر به سمت مشروط‌شدن سوق پیدا می‌کند. فرضیه دوم پژوهش مبتنی بر وجود رابطه بین بحران مالی و نوع گزارش حسابرس تایید شد. نوع رابطه مثبت بوده و نشان می‌دهد شرکت‌های دارای بحران مالی اغلب گزارش‌های حسابرسی مشروط دریافت می‌کنند. فرضیه سوم پژوهش مبنی بر قوی‌تر بودن ارتباط بین مدیریت سود و نوع گزارش حسابرسی در شرکت‌های دارای بحران مالی نسبت به شرکت‌های بدون بحران مالی تایید شد؛ بنابراین براساس نتایج می‌توان گفت وجود

بحران مالی در شرکت‌ها باعث می‌شود تا مدیران با توجه به انگیزه‌هایی از قبیل حفظ سرمایه‌گذاران و جایگاه خود اقدام به مدیریت سود می‌کنند؛ به عبارت دیگر بحران مالی باعث مدیریت سود می‌شود و با افزایش مدیریت سود گزارش‌ها به سمت مشروط‌شدن سوق پیدا می‌کنند [۲۳].

محمدپور (۱۳۹۴) به بررسی رابطه بین اظهارنظر حسابرس و مدیریت سود پرداختند. محقق سعی نمود تا رابطه بین نوع اظهارنظر تعدیل شده حسابرس (با فرض تداوم فعالیت و بدون در نظر گرفتن این فرض) با مدیریت سود را بررسی نماید. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بین اظهارنظر حسابرس و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود ندارد؛ همچنین مشخصه‌های مالی شرکت صاحبکار، مانند موسسه‌های بزرگ حسابرسی، گزارش تعدیل شده سال قبل، پیچیدگی شرکت صاحبکار و بازده دارایی‌ها، در تصمیم حسابرس پیرامون تعدیل گزارش خود موثر است. به بیان دیگر مدیریت سود نقشی در این ارتباط ندارد [۲۰].

محمودزاده (۱۳۹۴) به بررسی رابطه بین نوع حسابرس و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال‌های ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۲ پرداختند. جزء اختیاری اقلام تعهدی به عنوان شاخصی در جهت کشف مدیریت سود با مدل کاسزنیک (۱۹۹۹) مورد سنجش قرار گرفته است. در این پژوهش، نوع حسابرس به عنوان متغیر مستقل و مدیریت سود (اقلام تعهدی اختیاری) و غیر اختیاری به عنوان متغیرهای وابسته و متغیرهای اندازه شرکت، فرصت‌های رشد، اهرم مالی و عامل سودآوری به عنوان متغیرهای کنترلی در نظر گرفته شده‌اند. در کل نتایج آزمون فرضیه‌ها حاکی از وجود ارتباط مستقیم و معنادار بین نوع حسابرس و اقلام غیراختیاری و ارتباط معکوس و معنادار بین نوع حسابرس و مدیریت سود اقلام تعهدی اختیاری است [۱۸].

زمانی‌فرد (۱۳۹۴) به بررسی اثر کیفیت حسابرسی مستقل و ساختار مالکیت و نیز اثر تعامل دو عامل پیشگفته بر مدیریت سود، پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که میان اندازه و اعتبار موسسه حسابرسی و مدیریت سود، رابطه منفی و معناداری وجود دارد، به گونه‌ای که هرچه موسسه حسابرسی از اعتبار بیشتری برخوردار باشد، از میزان مدیریت سود کاسته می‌شود. همچنین تعامل میان معتبر بودن موسسه حسابرسی و وجود سهامدار عمده، رابطه منفی و معناداری با مدیریت سود دارد. به بیان دیگر، وجود هم‌زمان موسسه معتبر حسابرسی و سهامدار عمده، مدیریت سود را کاهش می‌دهد. این در حالی است که دوره تصدی حسابرس مستقل دارای رابطه مثبت و معناداری با مدیریت سود است و هرچه مدت زمان همکاری موسسه حسابرسی با صاحبکار بیشتر باشد، میزان مدیریت سود افزایش می‌یابد. در نهایت، میان مالکیت

نهادی و مدیریت سود و میان سهامدار عمده و مدیریت سود، رابطه معناداری مشاهده نشد؛ همچنین تعامل میان دوره تصدی حسابرس و سهامدار عمده، تعامل میان معتبربودن موسسه حسابرسی و مالکیت نهادی و تعامل میان دوره تصدی و مالکیت نهادی، رابطه معناداری با مدیریت سود ندارد [۲۹].

کریم‌نژاد (۱۳۹۴) به بررسی تاثیر دوره تصدی حسابرس بر رابطه‌ی تعداد سال‌های تصدی مدیرعامل و مدیریت سود پرداخت. نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش نشان داد که بین دوره تصدی مدیرعامل و مدیریت سود شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. فرضیه دوم پژوهش در قالب سه مدل رگرسیونی مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج آزمون مدل اول مرتبط با فرضیه دوم پژوهش نشان داد که بین دوره تصدی مدیرعامل و مدیریت سود رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ همچنین، نتایج آزمون مدل دوم مرتبط با فرضیه دوم نشان داد، بین دوره تصدی حسابرس و مدیریت سود رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ اما در مدل سوم مرتبط با فرضیه دوم نشان داد، وجود همزمان دوره تصدی حسابرس و دوره تصدی مدیرعامل بر مدیریت سود تأثیری ندارد [۱۶].

واحدی (۱۳۹۵) به بررسی رابطه تجدید ارائه صورت‌های مالی با تغییر حسابرس، عملکرد مدیریت و عملکرد بازار پرداخت. نتایج نشان می‌دهد زمانی که حسابرس مستقل شرکت تغییر می‌کند باعث افزایش تجدید ارائه صورت‌های مالی می‌شود، به عبارتی رابطه مثبت و معناداری بین این دو متغیر وجود دارد؛ همچنین یافته‌ها حاکی از آن است که بین عملکرد مدیریت و عملکرد بازار با تجدید ارائه صورت‌های مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. در نهایت آنالیز متغیرهای کنترلی نشان داد که متغیرهای رشد و بازده دارایی‌ها به ترتیب تاثیر مثبت و منفی معناداری بر تجدید ارائه صورت‌های مالی دارند [۲۵].

میری (۱۳۹۵) به بررسی نقش نظارتی حسابرس و مالکان نهادی بر ارتباط بین کیفیت سود با سود پیش‌بینی مدیران شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. مطابق با یافته‌ها، ارتباط بین تعداد دفعات پیش‌بینی سود با ارقام تعهدی اختیاری و غیراختیاری، به لحاظ آماری معنادار نبوده است. این در حالی است که مطابق با یافته‌ها، بین ارقام تعهدی اختیاری با دوره پیش‌بینی سود، ارتباط مستقیم وجود داشته است. نتایج نشان می‌دهد که مالکیت نهادی بر ارتباط بین ارقام تعهدی اختیاری با تعداد دفعات پیش‌بینی سود، تاثیر نداشته است. این در حالی است که بر ارتباط بین ارقام تعهدی غیراختیاری با تعداد دفعات پیش‌بینی سود، تاثیر مثبت و معناداری داشته است؛ همچنین، حق‌الزحمه حسابرس بر ارتباط بین ارقام تعهدی اختیاری و غیراختیاری با دوره پیش‌بینی سود، تاثیر مثبت معنادار داشته است [۱۹].

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول: بین انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری وجود دارد.
 فرضیه دوم: بین تداوم انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری وجود دارد.
 فرضیه سوم: متغیرهای مالی (افزایش منابع نقدی، بهبود بازدهی شرکت) بر رابطه بین انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود تاثیر معناداری دارد.
 فرضیه چهارم: متغیرهای مالی (افزایش منابع نقدی، بهبود بازدهی شرکت) بر رابطه بین تداوم انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود تاثیر معناداری دارد.

۳. روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی از شاخه همبستگی است و از لحاظ هدف، کاربردی است. به منظور آزمون فرضیه‌ها از مدل رگرسیون ساده و رگرسیون چند متغیره استفاده می‌شود. جهت گردآوری داده‌های تحقیق از دو روش کتابخانه‌ای (منابع کتابخانه‌ای شامل کتاب، مجلات، پایان‌نامه‌ها، مقالات و اینترنت به منظور تدوین مباحث نظری) و میدانی (مراجعه به گروه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس به منظور جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز) استفاده می‌شود. کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، جامعه آماری تحقیق حاضر را شکل می‌دهند. شرکت‌های مدنظر در طی یک دوره ۱۰ ساله شامل صورت‌های مالی ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۴ مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این پژوهش انتخاب نمونه آماری به روش حذف سیستماتیک صورت گرفته است و شرکت‌هایی به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شده‌اند که تمام شرایط زیر را دارا باشند. با در نظر گرفتن معیارهای زیر تعداد ۱۰۴ شرکت به‌عنوان نمونه انتخاب شده‌اند:

- جز شرکت‌های هلدینگ و سرمایه‌گذاری نباشند؛

- بانک‌ها به سبب ماهیت خاص فعالیتشان حذف می‌شوند؛

- طی دوره مورد بررسی تغییر سال مالی و توقف عملیات نداشته باشند؛

- اطلاعات مورد نیاز آنها برای انجام تحقیق در دسترس باشد.

پس از استخراج اطلاعات مورد نیاز از بانک‌های اطلاعاتی سازمان بورس و تجمیع داده‌ها در ستون‌های Excel به محاسبه متغیرهای تحقیق پرداخته و با استفاده از نرم‌افزار Spss فرضیه‌های پژوهش مورد آزمون قرار گرفت.

متغیرها و نحوه اندازه‌گیری آنها و مدل پژوهش

متغیر وابسته

رفتار مدیریت در ارائه سود (EM): به منظور اندازه‌گیری رفتار مدیریت در ارائه سود از اقلام تعهدی اختیاری استفاده می‌شود. نحوه محاسبه اقلام تعهدی با استفاده از مدل تعدیل شده جونز (۱۹۹۱) به شرح زیر است [۱۳]:

Accrual = اقلام تعهدی اختیاری است. برای محاسبه این اقلام به صورت زیر عمل خواهد شد. اقلام تعهدی به دو بخش اقلام تعهدی اختیاری و اقلام تعهدی غیراختیاری تقسیم می‌شود. اقلام تعهدی کل تفاوت میان سود عملیاتی و جریان نقد حاصل از فعالیت‌های عملیاتی است.

$$Accrual = OI - CFO \quad \text{رابطه (۱)}$$

سود عملیاتی (OI) که از صورت سود و زیان و جریان نقد حاصل از فعالیت‌های عملیاتی (CFO) از صورت جریان وجه نقد استخراج می‌شوند. پس از محاسبه اقلام تعهدی کل، عوامل مدل اقلام تعهدی غیراختیاری با استفاده از مدل تعدیل شده جونز (۱۹۹۱) به صورت زیر محاسبه می‌شود [۱۳]:

$$\frac{Accrual_{i,t}}{BVTA_{i,t-1}} = \alpha_1 \left(\frac{1}{BVTA_{i,t-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV_{i,t} - \Delta REC_{i,t}}{BVTA_{i,t-1}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE_{i,t}}{BVTA_{i,t-1}} \right) + \varepsilon_{i,t} \quad \text{رابطه (۲)}$$

BVTA: ارزش دفتری مجموع دارایی‌ها دوره قبل

REV: تغییر در درآمد که برابر است با درآمد دوره جاری منهای درآمد دوره قبل

REC: تغییر در حساب‌های دریافتی که برابر است با حساب‌های دریافتی دوره جاری منهای حساب‌های دریافتی دوره قبل

PPE: دارایی‌های ثابت مشهود (اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات)

سپس با قراردادن عوامل بالا در مدل تعدیل شده جونز (۱۹۹۱) اقلام تعهدی غیراختیاری به شرح زیر برآورد می‌شوند [۱۳]:

$$NDA_{i,t} = \alpha_1 \left(\frac{1}{BVTA_{i,t-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV_{i,t} - \Delta REC_{i,t}}{BVTA_{i,t-1}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE_{i,t}}{BVTA_{i,t-1}} \right) \quad \text{رابطه (۳)}$$

NDA: اقلام تعهدی غیراختیاری

در نهایت اقلام تعهدی اختیاری (DAC) از اختلاف اقلام تعهدی کل و اقلام تعهدی غیراختیاری به دست می‌آید [۱۱]:

$$DAC_{i,t} = Accrual_{i,t} - NDA_{i,t} \quad \text{رابطه (۴)}$$

متغیرهای مستقل

انتخاب حسابرس (Auditor selection): انتخاب حسابرس یک متغیر مصنوعی است به طوری- که چنانچه شرکت توسط سازمان حسابرسی مورد حسابرسی قرار گیرد، از متغیر مصنوعی صفر (۰) و در غیر این صورت (اگر توسط سایر موسسه‌ها عضو جامعه حسابداران رسمی، حسابرسی شود) از متغیر مصنوعی یک (۱) استفاده خواهد شد [۱۱].

تداوم انتخاب حسابرس (COU-AUDIT): تداوم انتخاب حسابرس یک متغیر مصنوعی است به طوری که چنانچه نوع حسابرس شرکت (سازمان حسابرسی/سایر موسسه‌ها) نسبت به سال قبل تغییری نکند عدد یک (۱) و در غیر این صورت عدد صفر (۰) اختصاص می‌یابد.

متغیرهای تعدیل‌کننده

افزایش منابع نقدی (GR-CASH): به منظور اندازه‌گیری آن از معیار افزایش سطح منابع نقدی (موجودی نقد و بانک) شرکت استفاده می‌شود که برابر است با موجودی نقد و بانک سال جاری منهای موجودی نقد بانک سال گذشته شرکت، تقسیم بر موجودی نقد و بانک سال قبل شرکت i در سال t .

بهبود بازدهی شرکت (GR-PROFIT): به منظور اندازه‌گیری آن از معیار افزایش سطح سودآوری شرکت استفاده می‌شود که برابر است با سود پس از کسر بهره و مالیات سال جاری شرکت منهای سود پس از کسر بهره و مالیات سال گذشته، تقسیم بر سود پس از کسر بهره و مالیات سال قبل شرکت i در سال t .

متغیرهای کنترلی و نحوه اندازه‌گیری آنها:

اندازه شرکت (Size): از طریق لگاریتم ارزش دفتری کل دارایی‌ها محاسبه می‌شود. نسبت ارزش بازار به دفتری سرمایه (MVBV): از طریق ارزش بازار حقوق صاحبان سرمایه تقسیم بر ارزش دفتری در پایان دوره مالی محاسبه می‌شود.

اهرم مالی (Lev): برابر است با نسبت بدهی‌ها به دارایی‌های شرکت i در سال t [۱۱].

نسبت موجودی و حساب‌های دریافتی به دارایی (RECINV): برابر است با موجودی‌ها به اضافه حساب‌های دریافتی تقسیم بر مجموع دارایی‌ها.

بازده به دارایی‌ها (ROA): برابر است با نسبت بازده به دارایی‌های شرکت i در سال t
 نسبت نقدینگی (LIQ): برابر است با نسبت دارایی‌های جاری شرکت تقسیم بر بدهی‌های جاری
 شرکت [۵].

ریسک (NEG EARN): یک متغیر مصنوعی است به طوری که چنانچه شرکت در سال جاری
 زیان گزارش کرده باشد عدد یک (۱) و در غیر این صورت عدد صفر (۰) اختصاص می‌یابد [۱۱].
 عمر شرکت (AGE): برابر است با لگاریتم طبیعی فاصله سال‌های پذیرش شرکت در بورس و
 سال مالی مربوط به ارائه صورت‌های مالی [۱۱].

مدل رگرسیونی فرضیه‌های پژوهش

مدل رگرسیونی فرضیه اصلی اول:

$$EM_{it} = \beta_0 + \beta_1 Auditor\ selection_{it} + \beta_2 Size_{it} + \beta_3 MVBV_{it} + \beta_4 LEVERAGE_{it} + \beta_5 RECINV_{it} + \beta_6 ROA_{it} + \beta_7 LIQ_{it} + \beta_8 NEG\ EARN_{it} + \beta_9 AGE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (۵)$$

مدل رگرسیونی فرضیه اصلی دوم:

$$EM_{it} = \beta_0 + \beta_1 COU - AUDIT_{it} + \beta_2 Size_{it} + \beta_3 MVBV_{it} + \beta_4 LEVERAGE_{it} + \beta_5 RECINV_{it} + \beta_6 ROA_{it} + \beta_7 LIQ_{it} + \beta_8 NEG\ EARN_{it} + \beta_9 AGE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (۶)$$

مدل رگرسیونی فرضیه اصلی سوم:

$$EM_{it} = \beta_0 + \beta_1 Auditor\ selection * GR - CASH_{it} + \beta_2 Auditor\ selection * GR - PROFIT_{it} + \beta_3 Size_{it} + \beta_4 MVBV_{it} + \beta_5 LEVERAGE_{it} + \beta_6 RECINV_{it} + \beta_7 ROA_{it} + \beta_8 LIQ_{it} + \beta_9 NEG\ EARN_{it} + \beta_{10} AGE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (۷)$$

مدل رگرسیونی فرضیه اصلی چهارم:

$$EM_{it} = \beta_0 + \beta_1 COU - AUDIT * GR - CASH_{it} + \beta_2 COU - AUDIT * GR - PROFIT_{it} + \beta_3 Size_{it} + \beta_4 MVBV_{it} + \beta_5 LEVERAGE_{it} + \beta_6 RECINV_{it} + \beta_7 ROA_{it} + \beta_8 LIQ_{it} + \beta_9 NEG\ EARN_{it} + \beta_{10} AGE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (۸)$$

۴. تحلیل یافته‌های پژوهش

شاخص‌های توصیفی متغیرها. به منظور شناخت بهتر ماهیت جامعه‌ای که در پژوهش مورد مطالعه قرار گرفته است و آشنایی بیشتر با متغیرهای پژوهش، قبل از این‌که به آزمون فرضیه‌های پژوهش پرداخته شود، متغیرهای پژوهش به صورت خلاصه در جدول ۱ مورد بررسی قرار می‌گیرند. اطلاعات جداول با توصیف آماری داده‌ها گامی در جهت تشخیص الگوی حاکم بر آنها و پایه‌ای برای تبیین روابط بین متغیرهاست که در پژوهش به کار می‌رود. این شاخص‌ها شامل شاخص‌های مرکزی همچون میانگین و میانه و شاخص‌های پراکندگی انحراف معیار، چولگی، کشیدگی و شاخص‌های شکل توزیع است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	میانگین	انحراف معیار	واریانس	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی
انتخاب حسابرِس	۰/۷۵۵۸	۰/۴۲۹۸۴	۰/۱۸۵	-۱/۱۹۲	-۰/۵۷۹
تداوم انتخاب حسابرِس	۰/۹۳۸۵	۰/۲۴۰۴۳	۰/۰۵۸	-۳/۶۵۴	۱۱/۳۷۶
ریسک	۰/۱۴۳۳	۰/۳۵۰۵۲	۰/۱۲۳	۲/۰۳۹	۲/۱۶۳
بهبود بازدهی شرکت	۰/۱۳۹۱	۱/۸۳۵۱۹	۳/۳۶۸	۱/۸۶۰	۱۸/۳۶۵
اهرم مالی	۰/۶۵۳۴	-۰/۲۴۰۸۳	۰/۰۵۸	۰/۴۳۲	۳/۰۴۸
عمر شرکت	۱/۲۳۸۲	۰/۱۸۴۱۹	۰/۰۳۴	۰/۲۴۸	۰/۰۶۶
نسبت نقدینگی	۱/۲۵۹۴	۰/۸۱۳۴۳	۰/۶۶۲	۴/۱۲۹	۲۹/۲۴۴
بازده دارایی	-۰/۰۹۹۹	-۱/۱۳۹۹۸	۰/۰۲۰	۰/۳۷۱	۱/۷۹۷
رفتار مدیریت در ارائه سود	-۰/۱۳۴۳	۰/۳۹۰۴۵	۰/۱۵۲	-۱/۵۹۸	۳/۵۳۰
ارزش بازار به دفتری سرمایه	۴/۰۹۸	۴/۶۹۳۸۱	۲۲/۰۳۲	۲/۰۹۸	۴/۹۹۸
اندازه شرکت	۵/۸۴۷۶	-۰/۸۵۷۲۳	۰/۷۳۵	-۲/۷۴۸	۱۹/۰۸۰
افزایش منابع نقدی	۰/۶۴۵۷	۱/۹۸۹۱۲	۳/۹۵۷	۴/۲۰۱	۲۴/۷۲۱
نسبت موجودی به دارایی	۰/۴۶۲۲	۰/۲۱۷۷۰	۰/۰۴۷	-۰/۳۱۹	-۰/۶۸۰

تجزیه و تحلیل فرضیه‌ها

آزمون فرضیه اول

فرضیه اول: بین انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری وجود دارد.

H0: بین انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۲ به ترتیب ضریب همبستگی، سطح معناداری و تعداد داده‌ها را ارائه می‌کند که طبق آن، ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود برابر $-۰/۰۴۱$ است. این عدد در سطح خطای $۰/۰۵$ شدت رابطه را بین دو متغیر نشان می‌دهد. با

توجه به خروجی‌های نرم‌افزار Spss، (جداول) از آنجاکه Sig کمتر از ۰/۰۵ است، فرض H_0 در سطح خطای ۵ درصد رد می‌شود و وجود همبستگی بین این دو متغیر تایید می‌شود.

جدول ۲. ضریب همبستگی پیرسون، سطح معناداری و تعداد نمونه آماری

رفتار مدیریت در ارائه سود	متغیر مستقل	
	متغیر وابسته	
-۰/۰۴۱	ضریب همبستگی پیرسون	انتخاب حسابرس
۰/۰۰۲	سطح معنادار (Sig)	
۱۰۴۰	تعداد	

جدول ۳ نشان‌دهنده ضریب همبستگی، ضریب تعیین و تحلیل واریانس است که برای معناداری کل رگرسیون از آماره F یا سطح معناداری (Sig) استفاده می‌شود. مقدار $\text{sig} = /$ است که این مقدار از ۰/۰۵ کوچک‌تر است؛ بنابراین مدل معناداری یا رابطه خطی بین دو متغیر وجود دارد.

جدول ۳. تحلیل واریانس رگرسیون و ضرایب معادله رگرسیون بین متغیر انتخاب حسابرس و رفتار مدیریت در ارائه سود

سطح معناداری	آماره t	ضرایب استاندارد نشده		مدل
		Beta	Std. Error	
۰/۰۰۰	-۵/۹۴۴		۰/۱۲۹	مقدار ثابت
۰/۳۴۸	۰/۹۴۰	۰/۰۳۰	۰/۰۲۹	انتخاب حسابرس
۰/۳۵۰	-۰/۹۳۵	-۰/۰۳۰	۰/۰۰۳	نسبت ارزش بازار به دفتری
۰/۰۰۲	۳/۱۲۲	۰/۱۰۶	۰/۰۱۵	اندازه شرکت
۰/۰۰۰	۳/۶۳۶	-۰/۱۵۲	۰/۰۶۸	اهرم مالی
۰/۰۰۲	۳/۱۲۷	۰/۱۰۶	۰/۰۶۱	موجودی و ح د به دارایی
۰/۰۱۷	۲/۳۸۳	۰/۱۱۲	۰/۱۳۱	بازده دارایی
۰/۷۸۱	۰/۲۷۸	۰/۰۱۱	۰/۰۱۸	نسبت نقدینگی
۰/۲۶۰	۱/۱۲۶	۰/۰۴۳	۰/۰۴۲	ریسک
۰/۰۰۰	۴/۵۲۸	۰/۱۴۳	۰/۰۶۷	عمر شرکت
سطح معنادار	دوربین واتسون	خطای معیار تخمین	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین
۰/۰۰۰	۱/۸۶۵	۰/۰۴۶۰۶	۰/۸۶۰	۰/۸۶۳

جدول ۳ مقادیر ضرایب رگرسیونی متغیرهای تأثیرگذار بر متغیر وابسته را نشان می‌دهد که با توجه به آماره t و سطح معناداری این آزمون مشخص است. متغیرهایی که سطح معناداری آنها

کمتر از ۰/۰۵ است در مدل رگرسیونی قرار می‌گیرند. با توجه به مقدار سطح معنادار متغیر مستقل انتخاب حسابرس (۰/۳۴۸) بنابراین می‌توان گفت بین انتخاب حسابرس و رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری وجود ندارد.

آزمون فرضیه دوم

فرضیه اصلی دوم: بین تداوم انتخاب حسابرس و رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری وجود دارد.

H0: بین تداوم انتخاب حسابرس و رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین تداوم انتخاب حسابرس و رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۴ به ترتیب ضریب همبستگی، سطح معناداری و تعداد داده‌ها را ارائه می‌کند که طبق آن، ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر تداوم انتخاب حسابرس و رفتار مدیریت در ارائه سود برابر ۰/۳۷- است. این عدد در سطح خطای ۰/۰۵ شدت رابطه را بین دو متغیر نشان می‌دهد. با توجه به خروجی‌های نرم‌افزار Spss، (جدول) از آنجا که Sig کوچک‌تر از ۰/۰۵ است، فرض H_0 در سطح خطای ۵ درصد رد می‌شود و وجود همبستگی بین این دو متغیر تایید می‌شود.

جدول ۴. ضریب همبستگی پیرسون، سطح معناداری و تعداد نمونه آماری

متغیر مستقل	متغیر وابسته	رفتار مدیریت در ارائه سود
تداوم انتخاب حسابرس	ضریب همبستگی پیرسون	-۰/۰۳۷
	سطح معنادار (Sig)	۰/۰۲۷
	تعداد	۱۰۴۰

جدول ۵ نشان‌دهنده ضریب همبستگی، ضریب تعیین و تحلیل واریانس است که برای معناداری کل رگرسیون از آماره F یا سطح معناداری (Sig) استفاده می‌شود. مقدار sig = / است که این مقدار از ۰/۰۵ کوچک‌تر است؛ بنابراین مدل معناداری یا رابطه خطی بین دو متغیر وجود دارد.

جدول ۵. تحلیل واریانس رگرسیون و ضرایب معادله رگرسیون بین متغیر انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود

سطح معناداری	آماره t	ضرایب استاندارد شده		مدل
		Beta	Std.Error	
۰/۰۰۰	-۵/۱۲۰		۰/۱۳۴	مقدار ثابت
۰/۰۳۴	۲/۷۸۲	-۰/۰۲۴	۰/۰۴۹	تداوم انتخاب حسابرِس
۰/۳۶۳	-۰/۹۱۱	-۰/۰۳۰	۰/۰۰۳	نسبت ارزش بازار به دفتری
۰/۰۰۵	۲/۸۲۹	۰/۰۹۳	۰/۰۱۵	اندازه شرکت
۰/۰۰۰	۳/۵۲۰	-۰/۱۴۷	۰/۰۶۷	اهرم مالی
۰/۰۰۲	۳/۰۴۴	۰/۱۰۳	۰/۰۶۰	موجودی و ح د به دارایی
۰/۰۱۹	۲/۳۴۷	۰/۱۱۰	۰/۱۳۱	بازده دارایی
۰/۶۸۳	۰/۴۰۹	۰/۰۱۶	۰/۰۱۸	نسبت نقدینگی
۰/۲۸۳	۱/۰۷۵	۰/۰۴۱	۰/۰۴۲	ریسک
۰/۰۰۰	۴/۶۲۲	۰/۱۴۶	۰/۰۶۷	عمر شرکت
سطح معنادار	دوربین واتسون	خطای معیار تخمین	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب همبستگی
۰/۰۰۰	۱/۸۷۸	-۰/۰۴۶۳۴	۰/۸۵۸	۰/۹۲۷

جدول ۵ مقادیر ضرایب رگرسیونی متغیرهای تأثیرگذار بر متغیر وابسته را نشان می‌دهد که با توجه به آماره t و سطح معناداری این آزمون مشخص است. متغیرهایی که سطح معناداری آنها کمتر از ۰/۰۵ است در مدل رگرسیونی قرار می‌گیرند. با توجه به مقدار سطح معنادار متغیر مستقل تداوم انتخاب حسابرِس (۰/۰۳۴) بنابراین می‌توان گفت بین تداوم انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری دارد. با توجه به نتایج خروجی تحلیل آماری و با در نظر گرفتن سطح معناداری متغیرهای تحقیق، مدل رگرسیونی فرضیه اصلی دوم به شرح زیر است:

$$EM_{it} = -0.687 - 0.039COU - AUDIT_{it} + 0.043Size_{it} - 0.238 LEVERAGE_{it} + 0.184RECINV_{it} + 0.307ROA_{it} + 0.310AGE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (9)$$

آزمون فرضیه سوم

فرضیه اصلی سوم: متغیرهای مالی (افزایش منابع نقدی، بهبود بازدهی شرکت) بر رابطه بین انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود تأثیر معناداری دارد.

H0: متغیرهای مالی (افزایش منابع نقدی، بهبود بازدهی شرکت) بر رابطه بین انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود تأثیر معناداری ندارد.

H1: متغیرهای مالی (افزایش منابع نقدی، بهبود بازدهی شرکت) بر رابطه بین انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود تأثیر معناداری دارد.

جدول ۶ به ترتیب ضریب همبستگی، سطح معناداری و تعداد داده‌ها را ارائه می‌کند که طبق آن، ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر انتخاب حسابرسان با در نظر گرفتن تاثیر متغیرهای مالی و رفتار مدیریت در ارائه سود به تفکیک برای متغیرهای افزایش منابع نقدی و بهبود بازدهی برابر $0/002-$ و $0/047+$ است. این عدد در سطح خطای $0/05$ شدت رابطه را بین دو متغیر نشان می‌دهد. با توجه به خروجی‌های نرم‌افزار Spss، (جدول) از آنجا که Sig کوچک‌تر از $0/05$ است، فرض H_0 در سطح خطای ۵ درصد رد می‌شود و وجود همبستگی بین این دو متغیر تایید می‌شود.

جدول ۶ ضریب همبستگی پیرسون، سطح معناداری و تعداد نمونه آماری

رفتار مدیریت در ارائه سود	متغیر مستقل	
	متغیر وابسته	
$-0/002$	ضریب همبستگی پیرسون	انتخاب حسابرسان با در نظر گرفتن تاثیر متغیرهای مالی (افزایش منابع نقدی)
$0/003$	سطح معنادار (Sig)	
۱۰۴۰	تعداد	
$0/047$	ضریب همبستگی پیرسون	انتخاب حسابرسان با در نظر گرفتن تاثیر متغیرهای مالی (بهبود بازدهی)
$0/026$	سطح معنادار (Sig)	
۱۰۴۰	تعداد	

جدول ۷ نشان‌دهنده ضریب همبستگی، ضریب تعیین و تحلیل واریانس است که برای معناداری کل رگرسیون از آماره F یا سطح معناداری (Sig) استفاده می‌شود. مقدار $sig = /$ است که این مقدار از $0/05$ کوچک‌تر است؛ بنابراین مدل معناداری یا رابطه خطی بین دو متغیر وجود دارد.

جدول ۷. تحلیل واریانس رگرسیون و ضرایب معادله رگرسیون بین متغیر انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود

سطح معناداری	آماره t	ضرایب استاندارد نشده		مدل
		Beta	Std.Error	
۰/۰۰۰	۵/۹۴۳		۰/۱۲۳	مقدار ثابت
۰/۸۷۵	۰/۰۲۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۶	انتخاب حسابرِس با تأثیر افزایش منابع نقدی
۰/۰۱۱	۲/۰۱۴	۰/۰۳۱	۰/۰۰۷	انتخاب حسابرِس با تأثیر بهبود بازدهی
۰/۳۵۴	-۰/۹۲۸	-۰/۰۳۰	۰/۰۰۳	نسبت ارزش بازار به دفتری
۰/۰۰۳	۳/۰۱۶	۰/۰۹۹	۰/۰۱۵	اندازه شرکت
۰/۰۰۰	-۳/۵۶۵	-۰/۱۴۹	۰/۰۶۸	اهرم مالی
۰/۰۰۳	۳/۰۲۸	۰/۱۰۲	۰/۰۶۰	موجودی و ح د به دارایی
۰/۰۲۲	۲/۳۰۲	۰/۱۰۸	۰/۱۳۱	بازده دارایی
۰/۷۲۰	۰/۳۵۹	۰/۰۱۴	۰/۰۱۸	نسبت نقدینگی
۰/۲۷۳	۱/۱۸۲	۰/۰۴۵	۰/۰۴۲	ریسک
۰/۰۰۰	۴/۵۷۹	۰/۱۴۵	۰/۰۶۷	عمر شرکت
سطح معنادار	دوربین و اتسون	خطای معیار تخمین	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین
۰/۰۰۰	۱/۸۴۶	۰/۰۴۶۱۷	۰/۸۵۹	۰/۸۶۲

جدول ۷ مقادیر ضرایب رگرسیونی متغیرهای تأثیرگذار بر متغیر وابسته را نشان می‌دهد که با توجه به آماره t و سطح معناداری این آزمون مشخص است. متغیرهایی که سطح معناداری آنها کمتر از ۰/۰۵ است در مدل رگرسیونی قرار می‌گیرند. با توجه به مقدار سطح معنادار متغیر مستقل انتخاب حسابرِس با تأثیر بهبود بازدهی (۰/۰۱۱) بنابراین می‌توان گفت متغیرهای مالی (بهبود بازدهی شرکت) بر رابطه بین انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود تأثیر معناداری دارد. با توجه به نتایج خروجی تحلیل آماری و با در نظر گرفتن سطح معناداری متغیرهای تحقیق، مدل رگرسیونی فرضیه اصلی سوم به شرح زیر است:

$$EM_{it} = -0.731 + 0.007 \text{Auditor selection} * GR - PROFIT_{it} + 0.045 \text{Size}_{it} - 0.241 \text{LEVERAGE}_{it} + 0.183 \text{RECINV}_{it} + 0.303 \text{ROA}_{it} + 0.307 \text{AGE}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (10)$$

آزمون فرضیه چهارم

فرضیه اصلی چهارم: متغیرهای مالی (افزایش منابع نقدی، بهبود بازدهی شرکت) بر رابطه بین تداوم انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود تأثیر معناداری دارد.
 H0: متغیرهای مالی (افزایش منابع نقدی، بهبود بازدهی شرکت) بر رابطه بین تداوم انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود تأثیر معناداری ندارد.
 H1: متغیرهای مالی (افزایش منابع نقدی، بهبود بازدهی شرکت) بر رابطه بین تداوم انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود تأثیر معناداری دارد.

جدول ۸ به ترتیب ضریب همبستگی، سطح معناداری و تعداد داده‌ها را ارائه می‌کند که طبق آن، ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر تداوم انتخاب حسابرسان با در نظر گرفتن تاثیر متغیرهای مالی و رفتار مدیریت در ارائه سود برابر $0/066$ و $-0/016$ است. این عدد در سطح خطای $0/05$ شدت رابطه را بین دو متغیر نشان می‌دهد. با توجه به خروجی‌های نرم‌افزار Spss، (جدول) از آنجا که Sig کوچک‌تر از $0/05$ است، فرض H_0 در سطح خطای ۵ درصد رد می‌شود و وجود همبستگی بین این دو متغیر تایید می‌شود.

جدول ۸. ضریب همبستگی پیرسون، سطح معناداری و تعداد نمونه آماری

رفتار مدیریت در ارائه سود	متغیر مستقل	
	متغیر وابسته	
$0/066$	ضریب همبستگی پیرسون	تداوم انتخاب حسابرسان با در نظر گرفتن تاثیر متغیرهای مالی (بهبود بازدهی)
$0/034$	سطح معنادار (Sig)	
۱۰۴۰	تعداد	
$-0/016$	ضریب همبستگی پیرسون	تداوم انتخاب حسابرسان با در نظر گرفتن تاثیر متغیرهای مالی (افزایش منابع نقدی)
$0/011$	سطح معنادار (Sig)	
۱۰۴۰	تعداد	

جدول ۹ نشان‌دهنده ضریب همبستگی، ضریب تعیین و تحلیل واریانس است که برای معناداری کل رگرسیون از آماره F یا سطح معناداری (Sig) استفاده می‌شود. مقدار $\text{sig} = /$ است که این مقدار از $0/05$ کوچک‌تر است؛ بنابراین مدل معناداری یا رابطه خطی بین دو متغیر وجود دارد.

جدول ۹. تحلیل واریانس رگرسیون و ضرایب معادله رگرسیون بین متغیر انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود

سطح معناداری	آماره t	ضرایب استاندارد نشده		مدل
		Beta	Std.Error	
۰/۰۰۰	-۵/۹۷۵		۰/۱۲۳	مقدار ثابت
۰/۰۲۶	۲/۵۳۲	۰/۰۴۷	۰/۰۰۷	تداوم انتخاب حسابرِس با تاثیر بهبود بازدهی
۰/۵۶۲	-۰/۵۸۰	-۰/۰۱۸	-۰/۰۰۶	تداوم انتخاب حسابرِس با تاير افزایش منابع نقدی
۰/۳۷۲	-۰/۸۹۴	-۰/۰۲۹	۰/۰۰۳	نسبت ارزش بازار به دفتری
۰/۰۰۲	۳/۰۶۰	۰/۱۰۰	۰/۰۱۵	اندازه شرکت
۰/۰۰۰	۳/۵۳۷	-۰/۱۴۷	۰/۰۶۸	اهرم مالی
۰/۰۰۳	۳/۰۲۴	۰/۱۰۲	۰/۰۶۰	موجودی و ح د به دارایی
۰/۰۲۱	۲/۳۱۵	-۰/۱۰۹	-۰/۱۳۲	بازده دارایی
۰/۷۱۵	-۰/۳۶۵	-۰/۰۱۴	۰/۰۱۸	نسبت نقدیگی
۰/۱۸۴	۱/۳۲۸	۰/۰۵۱	۰/۰۴۳	ریسک
۰/۰۰۰	۴/۵۶۷	۰/۱۴۴	۰/۰۶۷	عمر شرکت
سطح معنادار	دوربین وانسون	خطای معیار تخمین	ضریب تعیین شده تعدیل	ضریب همبستگی
۰/۰۰۰	۱/۸۸۹	۰/۰۵۱۵۴	۰/۶۴۷	۰/۸۰۵

جدول ۹ مقادیر ضرایب رگرسیونی متغیرهای تأثیرگذار بر متغیر وابسته را نشان می‌دهد که با توجه به آماره t و سطح معناداری این آزمون مشخص است. متغیرهایی که سطح معناداری آنها کمتر از ۰/۰۵ است در مدل رگرسیونی قرار می‌گیرند. با توجه به مقدار سطح معنادار متغیر مستقل تداوم انتخاب حسابرِس با تاثیر بهبود بازدهی (۰/۰۲۶) بنابراین می‌توان گفت متغیرهای مالی (بهبود بازدهی شرکت) بر رابطه بین تداوم انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود تاثیر معناداری دارد. با توجه به نتایج خروجی تحلیل آماری و با در نظر گرفتن سطح معناداری متغیرهای تحقیق، مدل رگرسیونی فرضیه اصلی چهارم به شرح زیر است:

$$EM_{it} = -0.734 + 0.010COU - AUDIT * GR - PROFIT_{it} + 0.046Size_{it} - 0.239 LEVERAGE_{it} + 0.183RECINV_{it} + 0.305ROA_{it} + 0.305AGE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (11)$$

۵. بحث و نتیجه گیری

با توجه به آزمون‌ها و تحلیل‌هایی که از طریق رگرسیون خطی چندمتغیره و همبستگی انجام شد، نتایج آزمون فرضیه اول تحقیق (رابطه بین انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود) حاکی از این است که سطح معنادار محاسبه شده بزرگ‌تر از ۵ درصد است. در نتیجه نشان‌دهنده عدم وجود رابطه بین انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود است؛ بنابراین نتایج تحقیق نشان داد که بین انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معناداری وجود ندارد. نتایج آزمون فرضیه دوم تحقیق (رابطه بین تداوم انتخاب حسابرِس و رفتار مدیریت در ارائه سود)

نیز حاکی از این است که سطح معنادار محاسبه شده کوچک‌تر از ۵ درصد است؛ در نتیجه نشان‌دهنده تاثیرگذاری تداوم انتخاب حسابرس بر رفتار مدیریت در ارائه سود است. ضریب محاسبه شده (۰/۰۳۹-) نیز نشان‌دهنده وجود رابطه معکوس (منفی) بین متغیرهای تحت بررسی می‌باشد. نتایج تحقیق نشان داد که بین تداوم انتخاب حسابرس و رفتار مدیریت در ارائه سود رابطه معکوس معناداری دارد. نتایج آزمون فرضیه سوم تحقیق حاکی از این است که سطح معناداری محاسبه شده برای متغیر مستقل (انتخاب حسابرس با تاثیر افزایش منابع نقدی) بزرگ‌تر از ۵ درصد است؛ در نتیجه نشان‌دهنده عدم تاثیرگذاری متغیرهای مالی (افزایش منابع نقدی) بر رابطه بین انتخاب حسابرس و رفتار مدیریت در ارائه سود می‌باشد؛ همچنین نتیجه حاکی از این است که سطح معنادار به‌دست‌آمده برای متغیر مستقل (انتخاب حسابرس با تاثیر بهبود بازدهی شرکت) برابر ۰/۰۱۱ است که کوچک‌تر از ۵ درصد است. در نتیجه نشان‌دهنده تاثیرگذاری متغیرهای مالی (بهبود بازدهی شرکت) بر رابطه بین انتخاب حسابرس و رفتار مدیریت در ارائه سود است. ضریب محاسبه‌شده (۰/۰۰۷) نیز نشان‌دهنده وجود رابطه مستقیم (مثبت) بین متغیرهای تحت بررسی می‌باشد.

نتایج آزمون فرضیه چهارم تحقیق حاکی از این است که سطح معناداری محاسبه‌شده برای متغیر مستقل (انتخاب حسابرس با تاثیر بهبود بازدهی شرکت) برابر ۰/۰۲۶ است که کوچک‌تر از ۵ درصد است؛ در نتیجه نشان‌دهنده تاثیرگذاری متغیرهای مالی (بهبود بازدهی شرکت) بر رابطه بین تداوم انتخاب حسابرس و رفتار مدیریت در ارائه سود می‌باشد. ضریب محاسبه‌شده (۰/۰۱۰) نیز نشان‌دهنده وجود رابطه مستقیم (مثبت) بین متغیرهای تحت بررسی است؛ همچنین نتیجه حاکی از این است که سطح معنادار به‌دست‌آمده برای متغیر مستقل (تداوم انتخاب حسابرس با تاثیر افزایش منابع نقدی) برابر ۰/۵۶۲ است که بزرگ‌تر از ۵ درصد است. در نتیجه نشان‌دهنده عدم تاثیرگذاری متغیرهای مالی (افزایش منابع نقدی) بر رابطه بین تداوم انتخاب حسابرس و رفتار مدیریت در ارائه سود است.

نتایج تحقیق حاضر با نتایج برخی پژوهش‌ها همخوانی دارد. برای نمونه هاگوت و گاندا (۲۰۱۶) پس از کنترل سایر ویژگی‌های تاثیرگذار بر مدیریت سود، شرکت‌هایی که توسط حسابرسان مستقل مورد حسابرسی قرار گرفته‌اند دارای سطح اقلام تعهدی کمتری هستند؛ اما تفاوتی بین نوع حسابرسان مشاهده نشد. وان و همکاران (۲۰۱۶) نیز نشان دادند که اثربخشی هیات مدیره و حسابرسی به‌صورت مثبت بر مدیریت سود شرکت‌ها تاثیرگذار است؛ همچنین نتایج نشان داد که هر چه تعداد اعضای هیات مدیره بیشتر باشد این امر به‌صورت مستقیم بر مدیریت سود تاثیرگذار است. آلستیر و دیگران (۲۰۱۱) نیز دریافتند، تاثیرات موسسه‌های بزرگ حسابرسی بر اقلام تعهدی غیرعادی واحدهای مورد رسیدگی در مقایسه تاثیرات موسسه‌های

غیربزرگ حسابرسی بر اقلام تعهدی غیرعادی واحد مورد رسیدگی تفاوت با اهمیتی ندارد. نتایج حاصل از تحقیق حاضر با نتایج برخی محققان نیز همخوانی ندارد، به عنوان نمونه محمودزاده (۱۳۹۴) نشان دادند که ارتباط مستقیم و معنادار بین نوع حسابرس و اقلام غیراختیاری و ارتباط معکوس و معنادار بین نوع حسابرس و مدیریت سود اقلام تعهدی اختیاری است. الزوبی (۲۰۱۶) نیز این گونه نتیجه گرفت که بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود یک رابطه منفی معناداری وجود دارد. محقق این گونه مطرح نمود که سطح مدیریت سود در شرکت‌ها در شرکت‌هایی که از خدمات حسابرسان مستقل استفاده می‌کنند کمتر از سایر شرکت‌ها است.

مبتنی بر پژوهش حاضر برای تحقیقات آتی موضوعات زیر پیشنهاد می‌شود:

- بررسی مقایسه‌ای تاثیر مکانیزم‌های داخلی و خارجی حاکمیت شرکتی بر شاخص‌های مختلف حسابرسی (استقلال، حق الزحمه حسابرس، گزارش حسابرس و...) و رفتار مدیریت در ارائه سود با در نظر گرفتن دوران حیات شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران؛
- بررسی تاثیر شاخص‌های کلان اقتصادی بر رابطه متغیرهای حسابرسی و رفتار مدیریت در ارائه سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران؛
- بررسی اثر تعدیلی ویژگی‌های شخصیتی مدیریت بر سیاست‌های ارائه سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران؛
- بررسی تاثیر ثبات و اهداف مالکان بر انگیزه رفتاری مدیران در نحوه ارائه سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

منابع

1. Alastair Lawrence, Miguel Minutti-Meza, and Ping Zhang. (2011). Can Big 4 versus Non-Big 4 Differences in Audit-Quality Proxies Be Attributed to Client Characteristics?". *The Accounting Review*, 86(1): 259.
2. Amini, Amin (1393). Investigating the Effect of Audit Quality on Stability of Earnings in distressed Financial firms. Master thesis. University of Shahid Chamran. Faculty of economics and social sciences. (in persian)
3. Balsam, S., Krishnan, J. and Yang, J.S. (2003). Auditor industry specialization and earnings quality, *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 22(2): 71-97.
4. Barton, J.J and P.J Simko. (2002). The balance sheet as an earning management constraint. *The accounting review (supplement)*: 1-27
5. Chambers D, Payne J. (2011). Audit Quality and the Accrual Anomaly. Working Paper; Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1136787>.
6. Dechow, P.M. and Skinner, D.J. (2000). Earnings management: Reconciling the views of accounting academics, practitioners, and regulators. *Accounting Horizons* 14(June): 235-250.
7. DeGeorge, K. J. Patel, and R. Zeckhauser. (1999). Earnings management to exceed thresholds. *Journal of Business*, 72: 1-33.
8. Elzoube, A., (2016). The Relative Importance of Audit Quality Attributes. *Australian Accounting Review*, 21: 253° 265.
9. Farinha J.; Viana L. F (2006). Board Structure and Modified Audit Opinions. *International Journal of Auditing*: 257.237.
10. Frankel, R.M., Johnson M.F. and Nelson K.K. (2002). The relation between auditor s fees for nonaudit services and earning management. *The accounting review (supplement)*: 71-106.
11. Huguet, D., Gandía, J.L., Audit. And. earnings. management .in. Spanish SMEs.. BRQ. Bus. Res. Q. 2016, <http://dx.doi.org/10.1016/j.brq.2015.12.001>.
12. Ittonen, K. , Vahamaa E. and Vahamaa S. (2013). Female Auditors and Accruals Quality, *Accounting Horizons*, 27(2): 205° 228.
13. Jones, J., (1991). Earnings management during import relief investigations. *J. Account. Res.* 29: 193-228.
14. Kamsznik, R. (2015). On the association between voluntary disclosure and earnings management. *Journal of Accounting Research*, 37(1): 57-81.
15. Kaplan, S.E., (2001a). Ethically related judgments by observers of earnings management. *J. Bus. Ethics* 32: 285-298.
16. Kariminejad, Mohammad Hosein (1394). Investigating the effect of auditor tenure on the number of years of chief executive officer tenure and profit management. Master thesis. University of Mazandaran. Faculty of Economics & Administrative Science. (in persian).
17. Kothari, S.P., Leone, A.J. & Wasley, C.E. (2005). Performance matched discretionary accruals measures. *Journal of Accounting and Economics*, 39(1): 163° 197.
18. Mahmoodzadeh, Azim (1394). Investigating the relationship between auditor type and earnings management in firms listed in Tehran Security Exchange. Islamic Azad University Germe Branch. Faculty of Management And Accounting. (in persian)

19. Miri, seyed Mehrdad (1395). Influence of Institutional Ownership and Audit Fees on the Relationship between Quality of Profit and supporting Features of Profit. Master thesis. Islamic Azad university, Central Tehran Branch. (in persian)
20. Mohammadpour, Masumeh (1394). The Relationship between Auditor's Opinion and Earnings Management in the firms listed in Tehran Security Exchange. Master thesis. Farvardin Institute of Higher Education Qaemshahr. Faculty of Management and Accounting. (in persian)
21. Nagar, N. & Sen, K. (2016). Earnings Management Strategies during Financial Distress. Working paper, *Indian Institute of Management*.
22. Namazi, Mohammad. Saeedi, Mojtaba (1393). The Relationship between The Characteristics of the Board and the Choice of the Auditor. The financial accounting and auditing researches. Issue 22: 1-28. (in persian)
23. Rahmani, Hadi (1393). The relationship between earnings management and the type of audit report in firms with financial crisis. Master thesis. Islamic Azad University, Shahrood, Faculty of Letters and Humanities. (in persian)
24. Vafise, W. (2015). Does audit quality matter more for firms with high investment opportunities? "J. Account. Public Policy 28 (2009) 33° 50. Contents lists available at ScienceDirect.
25. Vahedi, Ehsan (1395). Investigating the Relationship between Presentation of Financial Statements and Auditor's Changes, Management Performance and Market Performance in firms listed in Tehran Security Exchange. Master thesis. Islamic Azad University, Shahrood. Faculty of Letters and Humanities. (in persian)
26. Vaun, S. P., A. J. Leone, and C. E. Wasley. (2016). Performance matched abnormal accrual measures. *Journal of Accounting and Economics* 39(1): 163-197.
27. Wang, Q., Wang, T. J., & Xia, L., (2008). State Ownership, the Institutional Environment, and Auditor Choice: Evidence from China. *Journal of Accounting and Economics*: 112 ° 134.
28. Van Tendeloo, B., Vanstraelen, A., (2008). Earnings management and audit quality in Europe: evidence from the private client segment market. *Eur. Account. Rev.* 17: 447-469.
29. Zamanifard (1394). Independent Audit Quality and capital Structure: Interaction and its Effect on Profit Management. Master thesis. Khatam University. Faculty of Management and Accounting. (in persian)
30. Zureigat, Q., (2011). The Effect of Ownership Structure on Audit Quality: Evidence from Jordan. *International Journal of Business and Social Science*, 2(10): 38 ° 46